

Seznam příloh

- Příloha č. 1.....Standardy finanční gramotnosti pro základní vzdělávání
- Příloha č. 2.....Kvíz pro 2. stupeň ZŠ k tématu získávání a zhodnocení financí
- Příloha č. 3.....Pracovní list k tématu (č.7) Získávání a zhodnocování financí
- Příloha č. 4.....„Já tužka“
- Příloha č. 5.....Pracovní list „Trh“
- Příloha č. 6.....Řešení pracovního listu „Trh“
- Příloha č. 7.....Obrázek „Trhy“
- Příloha č. 8.....Ukázka grafického zpracování *Školního atlasu Dnešní finanční svět*

Příloha č.1 - Standardy finanční gramotnosti pro základní vzdělávání ¹

Peníze	
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
Obsah	Obsah
- hotovostní a bezhotovostní forma peněz	- nakládání s penězi
- způsoby placení	- tvorba ceny
- banka jako správce peněz	- inflace
Výsledky	Výsledky
- používá peníze v běžných situacích	- na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení
- odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze	- na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH
	- objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny
	- popíše vliv inflace na hodnotu peněz

Hospodaření domácnosti	
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
Obsah	Obsah
- rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti	- rozpočet domácnosti, typy rozpočtu, jejich odlišnosti
- nárok na reklamaci	- základní práva spotřebitelů

¹ Standard finanční gramotnosti pro základní vzdělávání. *RVP: Metodický portál* [online]. [cit. 2016-11-15]. Dostupné z: <http://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=60775&view=6055&block=34085>

Výsledky	Výsledky
- na příkladu ukáže, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje	- sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje domácnosti, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů
	- objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu
	- vysvětlí, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele

Finanční produkty	
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
Obsah	Obsah
- úspory	- služby bank, aktivní a pasivní operace
- půjčky	- produkty finančního trhu pro investování a pro získání prostředků
	- pojištění
	- úročení
Výsledky	Výsledky
- vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vrátet dluhy	- uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení
	- uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky (spotřeba, úspory, investice)
	- uvede a porovná nejčastější způsoby krytí deficitu (úvěry, splátkový prodej, leasing)
	- vysvětlí význam úroku placeného a přijatého
	- uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít

KVÍZ pro 2. stupeň ZŠ k tématu ZÍSKÁVÁNÍ A ZHODNOCENÍ FINANCÍ

Otázka č. 1 Kde NEMŮŽEME získat peníze, pokud nám ještě není 15?

- A/ od rodičů jako kapesné
- B/ v práci
- C/ jako odměnu za výpomoc
- D/ jako dárek k narozeninám

Otázka č. 2 Co bychom měli každý měsíc dělat se svým příjmem?

- A/ pokud je to možné, celý příjem utratit
- B/ zaplatit všechny nezbytné výdaje a za zbytek nakoupit zbytečné věci
- C/ část příjmu ušetřit a tvořit si tak rezervu
- D/ celý příjem investovat

Otázka č. 3 Při jakém spoření máme peníze nejdříve k dispozici?

- A/ na stavebním spoření
- B/ na termínovaném účtu
- C/ na penzijním připojištění

Otázka č. 4 Která z těchto spořicích možností zpravidla nabízí nejvyšší zhodnocení?

- A/ běžný účet
- B/ spořicí účet
- C/ termínovaný účet
- D/ stavební spoření

Otázka č. 5 Proč bychom měli investovat?

- A/ v budoucnu nám investice mohou přinášet pasivní příjem
- B/ v budoucnu nám investice mohou přinášet aktivní příjem
- C/ investice jsou vždy méně rizikové než vyjmenované spořicí možnosti
- D/ investice zaručují vysokou výnosnost

² *Finanční gramotnost do škol* [online]. [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: <http://www.financnigramotnostdoskol.cz/materialy/zs/pracovni-sety/ziskavani-a-zhodnoceni-penez/>

KVÍZ pro 2. stupeň ZŠ
k tématu **ZÍSKÁVÁNÍ A
ZHODNOCENÍ FINANCÍ**

ŘEŠENÍ KVÍZU:

- Otázka 1: B
Otázka 2: C
Otázka 3: D
Otázka 4: D
Otázka 5: A

pracovní list k tématu (č. 7)

ZÍSKÁVÁNÍ A ZHODNOCOVÁNÍ FINANCÍ

Individuální práce

A) Práce v hodině

Úkol č. 1: Vypište možnosti, jakými můžete ve vašem věku získat peníze. Využíváte nějakou z nich?

Úkol č. 2: Seřadte následující spořicí instrumenty od zpravidla nejvíce výnosného k nejméně výnosnému.

spořicí účet

běžný účet

terminovaný vklad

stavební spoření

Pracovní list k tématu ZÍSKÁVÁNÍ A ZHODNOCOVÁNÍ FINANCÍ

www.fgdoskol.cz

FINANČNÍ GRAMOTNOST
do škol

³ *Finanční gramotnost do škol* [online]. [cit. 2016-09-15]. Dostupné z:
<http://www.financnigramotnostdoskol.cz/materialy/zs/pracovni-sety/ziskavani-a-zhodnoceni-penez/>

B) Práce na doma

Úkol č. 3: Dnes si chcete uložit 100 000 Kč na termínovaný účet na 5 let. Banka vám nabízí roční úrokovou sazbu 5 %. Úročení je složené, tedy každý rok se vám na účet připočítá 5 % z částky, kterou právě máte uloženou. Za 5 let vám banka odečte celkem 500 Kč za různé poplatky. Dokážete spočítat, kolik budete mít na konci celkem naspořeno?

Celkem naspořeno:

Námět k diskuzi

Úkol č. 4: Jak momentálně získáváte peníze? Stačí vám takový obnos? Plánujete mít v budoucnu nějakou brigádu?

Skupinová práce

Úkol č. 5: Máte k dispozici 2 mil. Kč a chcete se nějakým způsobem zajistit do budoucna – ať už spořením či investováním (v ideálním případě najdete způsob, jak si zajistit pasivní příjem). Na kolik odhadujete, že dokážete zhodnotit původní částku za 10 let? za 20 let? Svůj nápad prezentujte před třídou a nechte ostatní posoudit, zda je vaše možnost reálná a výhodná.

Námět na projektovou výuku

Úkol č. 6: Rozdělte se do několika skupin. Představte si, že je vám 16 let a potřebujete si vydělat nějaké peníze. Máte volné 3 odpoledne v týdnu a jeden den víkendu. Zamyslete se, jakým způsobem byste si mohli ve svém okolí vydělat. Sestavte si pracovní plán. Kolik myslíte, že si za měsíc dokážete vydělat? Která skupina přijde s nejzajímavějším nápadem?

ŘEŠENÍ

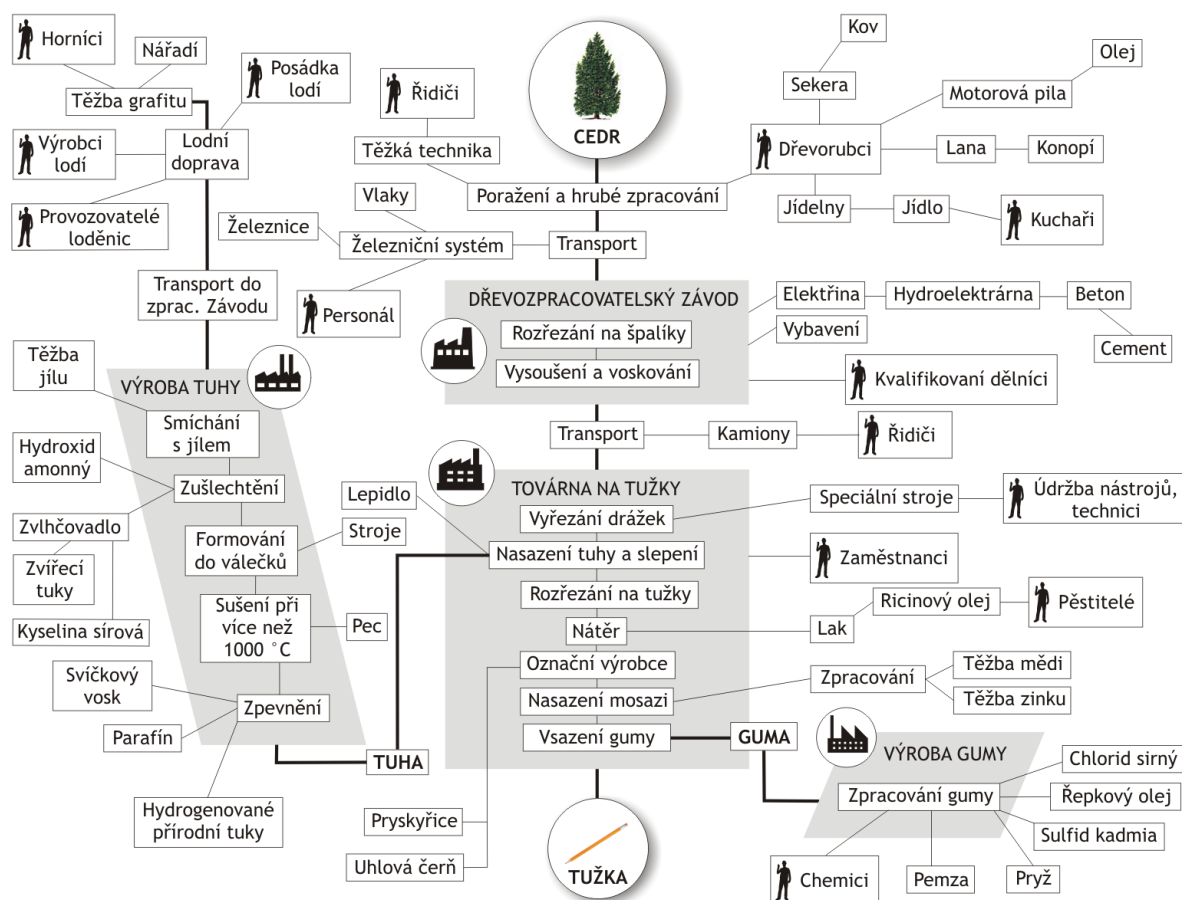
Úkol č. 1: legální výdělek – umělecká tvorba; od rodičů, od příbuzných, dárky ...

Úkol č. 2: stavební spoření, termínovaný účet, spořicí účet, běžný účet

Úkol č. 3: celkem budete mít naspořeno 127 128 Kč

<http://www.finmat.cz/slozene-uroceni/budouci-hodnota?ko=100000&i=0.05&n=5&fid=ib8m>

Příloha č. 4 – „Já tužka“⁴

Jsem tužka, obyčejná dřevěná tužka. Vezměte mě do ruky a prohlédněte si mě. Co vidíte? Nic moc, říkáte asi trochu dřeva, lak, natištěný popisek, tuha, kousek plechu a v něm guma. Co je na mně tedy tak zajímavého? Žádný jednotlivec by mě sám bez cizí pomoci nedokázal vyrobit!

Můj rodokmen je totiž velmi složitý. Začíná kmenem cedru, který roste v severní Kalifornii a v Oregonu. Představte si všechny ty pily, lana a další vybavení, které je potřeba k porážení cedru, jeho opracování a naložení na připravené vagóny. Představte si všechny ty lidi, které bylo potřeba k výrobě takového vybavení. Bylo například nutno vytěžit rudu, z ní vyrobit ocel a tu zpracovat ke zhotovení pily či sekery. Bylo nutné nechat vyrůst konopí, ze kterého se zpracovávají silné provazy. Nezapomeňte na samotné dřevorubce, na ubytovny, ve kterých bydlí, na postele, ve kterých spí, na jídelny, ve kterých se stravují, na kuchaře, kteří jim připravují jídlo ze surovin, které musel někdo vypěstovat... Vraťme se k opracovaným kladám, které jsou převáženy do dřevozpracujícího závodu v San Leandru. Představte si všechny lidi, kteří se na tomto transportu podílejí. V závodech jsou kлады rozřezány na špalíky o rozměru 18x7x0,5 centimetru, které se zde suší a odbarvují. Kolik dovednosti bylo vynaloženo na výrobu pece, na dodávky tepla, světla, elektřiny. Další lidé se podíleli na převozu špalíků do samotných továren na tužky. Zde speciální stroje vytvoří do každého druhého špalíku drážku, do kterých další stroje zasadí tuhy, nanesou lepidlo a přilepí k prázdným špalíkům. Tento „dřevěný sendvič“ pak další stroj rozřeže na jednotlivé tužky. Samotná výroba tuhy je také složitou věcí. Grafit se těží na Cejlonu v Indickém oceánu, poté je převážen lodí, na mém vzniku se tedy podílejí také strážci majáku či přístavní dělníci. Přivezený grafit se míchá s mississippijským jilem, v dalším půběhu je zušlechťován a zpevňován, například za použití svíčkového vosku z Mexika. Mé cedrové tělo je natřeno šesti vrstvami laku, do jehož výroby se řadí také pěstitelé ricinového oleje. Na označení výrobce je zase potřeba pryskyřice a uhlové černi. Má plechová korunka je vyrobena z mosazí. Představte si lidi, kteří těží zinek a měď a lidi, kteří vyrábějí tyto mosazné plíšky. A co teprve guma? Ta je vyrobena z řady složek, například řepkového oleje z Indonésie, z pemzy z Itálie atd. Chce ještě někdo odporovat mému tvrzení, že žádný jednotlivec na této planetě by mě bez cizí pomoci nedokázal vyrobit? Jakto, že jsem tedy vznikla? Na mé výrobě se podílejí miliony lidí a všichni znají jen své pracovní postupy, své know-how. K mému vyrobení je potřebný dřevorubec, stejně jako chemik, řidič či dělník u ropných vrtů. Nikdo z nich mě však nevyrábí proto, že by mě snad sám potřeboval. Co je tedy motivuje? Každý z nich ví, že může vyměnit svůj vklad k mé výrobě za statky, které sám potřebuje. A kdo vlastně celou moji výrobu řídí? Samozřejmě, že neexistuje žádný geniální organizátor, který by celou mou výrobu řídil. Mou výrobu organizuje „neviditelná ruka trhu“.

Podle Leonarda E. Reada: Já, tužka

© TERRA-KLUB, o.p.s.

⁴ Metodická příručka: Učitelé ZŠ. *Dnešní finanční svět* [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.dnesni-financi-svet.cz/cs/ucitele-zs/>

Příloha č. 5 – Pracovní list „Trh“⁵

RACIONÁLNÍ CHOVÁNÍ

Do tabulky rozdělte 20 hodin volného víkendového času mezi vybrané aktivity:

aktivita	já	spolužáci	spolužáci	spolužáci	spolužáci

20 hodin 20 hodin 20 hodin 20 hodin 20 hodin

SHRNUTÍ: Zařaďte do věty slova na správná místa:

Člověk se chová racionálně, když rozdělí svůj

..... mezi nabízející se

takovým způsobem, že maximalizuje svůj

zdroj užitek příležitost

TRŽNÍ SYSTÉM

Jak se vyrábí tužka? Do tabulky vypište různé profese a činnosti lidí, kteří se podílejí na výrobě tužky:

lidé a činnosti	

V textu vyhledejte a podtrhněte odpovědi na otázky:

„Proč se všichni tyto lidé podílejí na tvorbě tužky?“

„Kdo tuto složitou výrobu tužky vlastně řídí?“

Nikdo ze zúčastněných se na výrobě tužky nepodílí proto, aby měl čím psát. Vždyt' většina z nich ani neví, že se podílejí na výrobě tužky. Nepodílejí se na výrobě z nějakého společného zájmu, aby potěšili někoho jiného. Všichni zúčastnění pracují v rámci svých dovedností jen na určité části a jen pro svůj vlastní zájem. Proto, aby dostali plat. Každý z nich ví, že může vyměnit svůj vklad k výrobě tužky za zboží a služby, které sám potřebuje. Výrobu tužky neřídí žádný geniální organizátor, který by nařizoval provedení oněch bezpočetných prací. Takzvaná neviditelná ruka trhu je tím, co vede všechny tyto činnosti k tomu, aby vznikla tužka. Neviditelná ruka trhu směřuje naše sobecké chování tak, že v konečném důsledku se chováme ve společném zájmu nás všech. Tržní systém tedy není řízen shora nějakým centrálním počítačem, je to systém, v němž my všichni sledujeme své vlastní zájmy, které jsou v souladu se společným zájmem. Termín „Neviditelná ruka trhu“ uvedl již v roce 1776 Adam Smith, skotský ekonom, který je považován za zakladatele moderní ekonomie. Smith uvedl příklad: „Není to laskavost řezníka či pekaře, že máme svůj oběd, nýbrž jejich zřetel na vlastní zájem. Nespoléháme na jejich dobrotu, ale na jejich sebelásku, nezdůrazňujeme jim naše potřeby, ale výhody, které plynou jim.“

SHRNUTÍ: Zakončete věty přiřazením jednoho správného termínu:

Složitou výrobu tužky od zpracování cedru až po nasazení mosazného plíšku s gumou řídí

..... Motivací práce dřevorubců, horníků i jiných profesí na tvorbě tužky je jejich

vlastní Trh je místo, kde mezi prodávajícím a kupujícím probíhá

počítač tužka

směna radost mzda

neviditelná ruka trhu

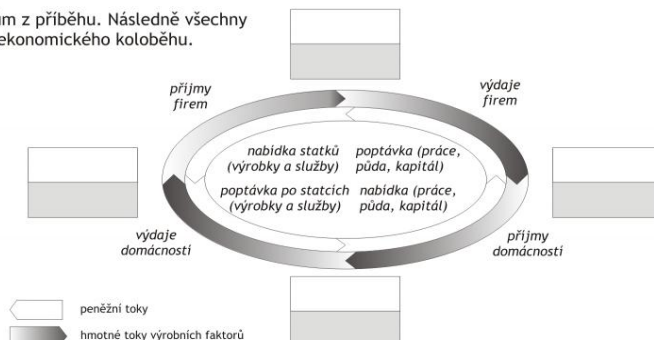
EKONOMICKÝ KOLOBĚH

Správně přiřaďte složky ekonomického koloběhu k pojmům z příběhu. Následně všechny čtyři dvojice doplňte do čtyř prázdných políček obrázku ekonomického koloběhu.

Mezi spoustu profesí, které se podílejí na výrobě tužky, patří také dělník v dřevozpracovatelském závodě. Tento dělník se svou rodinou tvoří domácnost. Firma, která jej zaměstnává, nezpracovává pouze polena na špalíky, ze kterých se posléze vyrábí tužky. Vyrábí například také dřevěný nábytek. Tento nábytek je pak prodáván v obchodě zákazníkům a může se tak dostat i do obývacího pokoje našeho dělníka.

Pojmy z příběhu	Složky ekonom. koloběhu
dřevozprac. závod	domácnost
dělníková rodina	firma
dřevěná knihovna	výrobní faktory
práce dělníka	statky

SHRNUTÍ: Zařaďte do věty slova na správná místa:

..... pronajímají výrobní faktory firmám. Peníze, které domácnosti od

dostanou, jsou příjmy domácností. Za ně pak domácnosti nakupují

Peníze, které dostanou firmy od domácností za nákup statků, jsou příjmy firem. Za ně si pak firmy opět pronajímají

A tak stále dokola. domácnost firma výrobní faktory statky

⁵ Metodická příručka: Učitelé ZŠ. *Dnešní finanční svět* [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.dnesni-financi-svet.cz/cs/ucitele-zs/>

Příloha č. 6 – Řešení pracovního listu „Trh“⁶

RACIONÁLNÍ CHOVÁNÍ ŘEŠENÍ

Do tabulky rozdělte 20 hodin volného víkendového času mezi vybrané aktivity:

aktivita	já	spolužáci	spolužáci	spolužáci	spolužáci
sportování	10	0	2	2	5
hra na počítači	2	15	4	2	3
učení	4	0	10	2	9
návštěva	4	5	4	14	3
	20 hodin	20 hodin	20 hodin	20 hodin	20 hodin

SHRNUTÍ: Zařaďte do věty slova na správná místa:

Člověk se chová racionálně, když rozdělí svůj

..... zdroj mezi nabízející se příležitost

takovým způsobem, že maximalizuje svůj užitek

TRŽNÍ SYSTÉM

Jak se vyrábí tužka? Do tabulky vypište různé profese a činnosti lidí, kteří se podílejí na výrobě tužky:

lidé a činnosti
dřevorubec – kácení dřeva lesní dělník – zpracování klád a jejich rovnání
strojvedoucí – převoz klád vlakový personál – provoz vlaku
vedoucí továrny – řízení provozu, objednávky, administrativa dělníci – vysoušení, primární zpracování, voskování
řidič kamionu – řízení, nakládání, vykládání nákladu automechanik – technická údržba vozidel
horník – těžba grafitu chemik – zušlechťení tuhy, smíchání s jilem, formování do válečků
horník – těžba mědi, těžba zinku slévač – výroba a zpracování mosazi, tvarování
chemický inženýr – zpracování gumy, měkčení obchodní zástupce gumárny – distribuce výrobků

V textu vyhledejte a podtrhněte odpovědi na otázky:

„Proč se všichni tito lidé podílejí na tvorbě tužky?“

„Kdo tuto složitou výrobu tužky vlastně řídí?“

Nikdo ze zúčastněných se na výrobě tužky nepodílí proto, aby měl čím psát. Vždyť většina z nich ani neví, že se podílejí na výrobě tužky. Nepodílejí se na výrobě z nějakého společného zájmu, aby potěšili někoho jiného. Všichni zúčastnění pracují v rámci svých dovedností jen na určité části a jen pro svůj vlastní zájem. Proto, aby dostali plat. Každý z nich ví, že může vyměnit svůj vklad k výrobě tužky za zboží a služby, které sám potřebuje. Výrobu tužky neřídí žádný geniální organizátor, který by nařizoval provedení oněch bezpečných prací. Takzvaná neviditelná ruka trhu je tím, co vede všechny tyto činnosti k tomu, aby vznikla tužka. Neviditelná ruka trhu směřuje naše sobecké chování tak, že v konečném důsledku se chováme ve společném zájmu nás všech. Tržní systém tedy není řízen shora nějakým centrálním počítačem, je to systém, v němž my všichni sledujeme své vlastní zájmy, které jsou v souladu se společným zájmem. Termín „Neviditelná ruka trhu“ uvedl již v roce 1776 Adam Smith, skotský ekonom, který je považován za zakladatele moderní ekonomie. Smith uvedl příklad: „Není to laskavost řezníka či pekaře, že máme svůj oběd, nýbrž jejich zřetel na vlastní zájem. Nespoléháme na jejich dobrotu, ale na jejich sebelásku, nezdůrazňujeme jim naše potřeby, ale výhody, které plynou jim.“

SHRNUTÍ: Zakončete věty přiřazením jednoho správného termínu:

Složitou výrobu tužky od zpracování cedru až po nasazení mosazného plíšku s gumou řídí

... neviditelná ruka trhu ... Motivací práce dřevorubců, horníků i jiných profesí na tvorbě tužky je jejich

vlastní mzda Trh je místo, kde mezi prodávajícím a kupujícím probíhá směna

počítač tužka

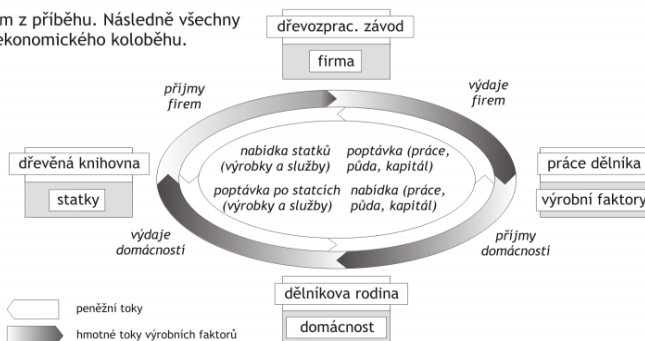
radost

EKONOMICKÝ KOLOBĚH

Správně přiřaďte složky ekonomického koloběhu k pojmům z příběhu. Následně všechny čtyři dvojice doplňte do čtyř prázdných políček obrázku ekonomického koloběhu.

Mezi spoustu profesí, které se podílejí na výrobě tužky, patří také dělník v dřevozpracovatelském závodě. Tento dělník se svou rodinou tvoří domácnost. Firma, která jej zaměstnává, nezpracovává pouze polena na špalíky, ze kterých se posléze vyrábí tužky. Vyrábí například také dřevěný nábytek. Tento nábytek je pak prodáván v obchodě zákazníkům a může se tak dostat i do obývacího pokoje našeho dělníka.

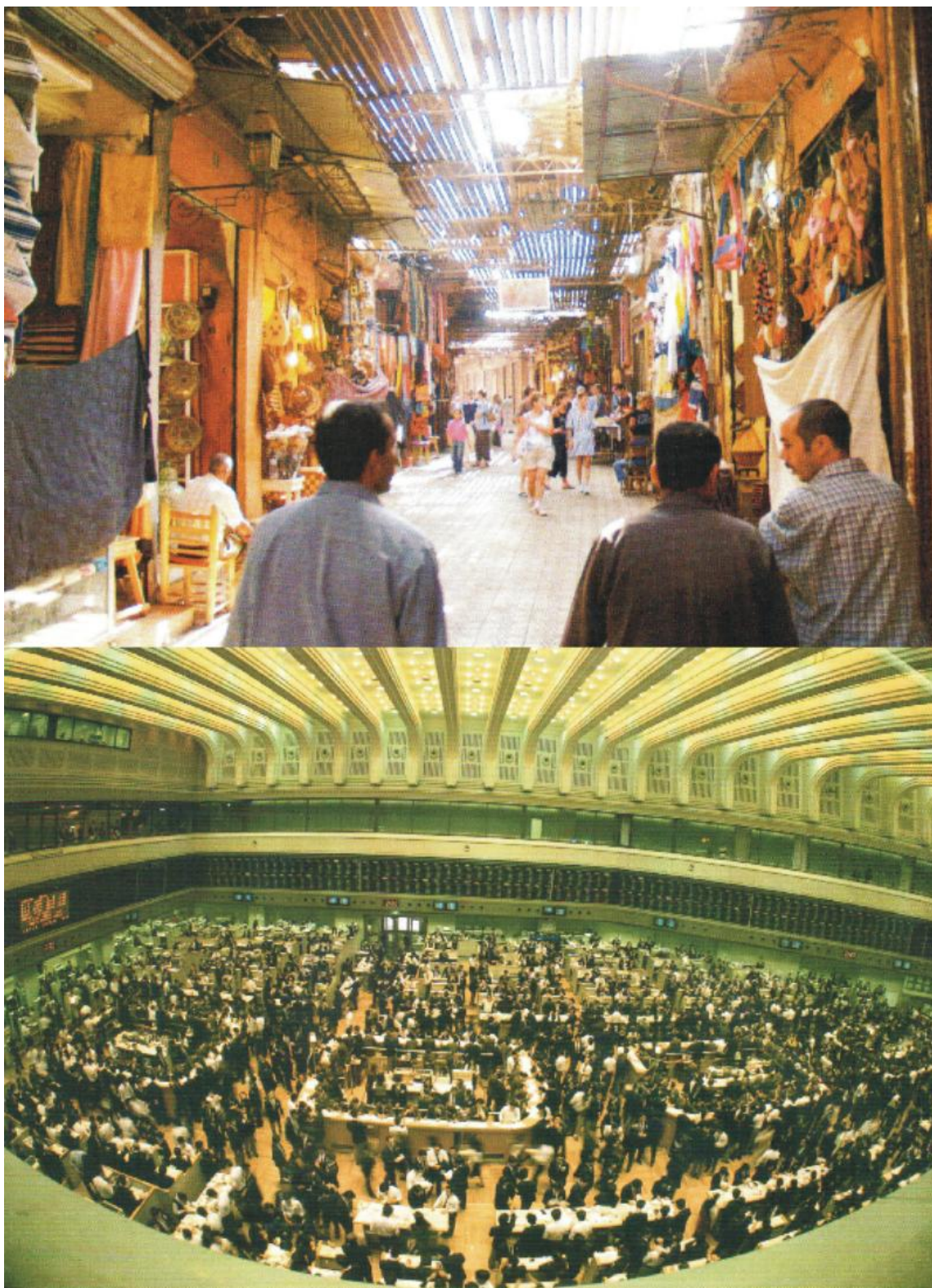

SHRNUTÍ: Zařaďte do věty slova na správná místa:

..... Domácnosti pronajímají výrobní faktory firmám. Peníze, které domácnosti od firm dostanou, jsou příjmy domácností. Za ně pak domácnosti nakupují statky Peníze, které dostanou firmy od domácností za nákup statků, jsou příjmy firem. Za ně si pak firmy opět pronajímají výrobní faktory A tak stále dokola.

⁶ Metodická příručka: Učitelé ZŠ. *Dnešní finanční svět* [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.dnesni-financi-svet.cz/cs/ucitele-zs/>

Příloha č. 7 – Obrázek „Trhy“⁷

⁷ Metodická příručka: Učitelé ZŠ. *Dnešní finanční svět* [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.dnesni-financi-svet.cz/cs/ucitele-zs/>

TRH, CENA, PENÍZE

TRŽNÍ SYSTÉM

TRŽNÍ SYSTÉM

Již jsme poznali, že každý člověk má určité cíle a hledá prostředky k jejich dosažení (1 6-7). Háček je ovšem v tom, že v současnosti žije na Zemi sedm miliard lidí. A to především kvůli prudkému nárůstu během 20. století, jak ukazuje graf „Vývoj počtu obyvatelstva“ (1).

Každý člověk z těchto sedmi miliard má své cíle a každý hledá prostředky k jejich dosažení, ale množství zdrojů pro tyto cíle je omezené. Neexistuje tolik volného prostoru, pitné vody či lesů, aby byli uspokojeni všichni. **Zdroje jsou vzácné.** Je třeba se o ně dělit. Mohli bychom celý svět nějak zorganizovat. Dohodnout se, co kdo dostane k dispozici, co kdo bude dělat, jaký společný cíl budeme sledovat. V případě hospodárení sedmi miliard lidí to ale možné není. Je tedy nutno určit nějaká základní pravidla hry. Například provoz na dálnici funguje, aniž by její někdo stále organizoval. Stačí, aby řidiči dodržovali daná pravidla, vše ostatní zařídí jejich racionální chování. Když je v jednom pruhu hodné aut a jede se pomalu, některá z aut přejedou do vedlejšího pruhu. Výsledkem je rovnoměrné využití všech pruhů, o které se starají sami řidiči. Vhodně nastavená pravidla tedy usměrňují lidská očekávání a lidské plány, čímž jim umožňují naplňovat vlastní cíle. Obdobou pravidel silničního provozu jsou v lidské společnosti **soukromá vlastnická práva**. Ta stanovuje o jejich dodržování se stará stát (1 16-47). Tato práva určují, co je či, kdo na co právo má a kdo nemá. Určují, jakým způsobem se máme v tomto světě chovat, jestli chceme dosáhnout svých cílů: využívat svoje vlastnictví a **směňovat** ho s ostatními.

Společnosti založené na soukromých vlastnických právech říkáme **tržní společnosti**. Tržní společnost není centrálně řízena plánovači, kteří by řekli, co a kolik toho vyrobit. Je to systém, v němž, při respektování nastavených pravidel, sledujeme vlastní zájmy, které jsou v souladu se společným zájmem. Například výroba obyčejné tužky. K výrobě tak jednoduché věci vede dlouhá cesta s často složitými pracovními postupy, které neplánuje a neřídí jeden organizátor.

VÝROBA TUŽKY

Jsem tužka, obyčejná dřevěná tužka. Vezměte mě do ruky a prohlédněte si mě. Co vidíte? NIC moc, říkáte asi – třeba dřívko, lak, natříděný popisek, tuba, kousek plechu a v něm guma. Přesto je má výroba velmi složitá. Podívejte se na můj rodkomen:

Na mě výrobě se podílejí miliony lidí a všichni znají jen své pracovní postupy, své know-how. K mému výrobě je potřeba dřevotrubec, chemik či dělník u ovocných větví. Před se všichni na mě výrobě podílejí. Více či méně mě využívají peníze, že by mě spíš používali. Mnozí se na to, že mohou směřat svůj úsilí a mě výrobě za starost, křivé samy poměrně. Každá výroba potřebuje. Každá společnost organizuje. Máte výrobu organizovanou – organizovaně může být. Společnost může být organizovaná – organizovaná může být. Společnost může být organizovaná – organizovaná může být.

VÝVOJ POČTU OBYVATELSTVA

AS DO KONCE 18. STOLETÍ SE POČET OBYVATEL ZRYŠOVAL VELMI POUZOVINA. PRVNÍ MILIARDY DOSÁHL V ROCE 1804. NÁSLEDNĚ SE – ZA POUHÝCH 123 LET – POČET OBYVATEL ZDOVYNÁSOBIL. PODLE PRŮPŮČÍ A ODHADŮ BYLO DNE 31. ŘÍJNA 2011 DOŠLO K PŘEKROČENÍ SEDMI MILIARD.

VÝVOJ TRŽNÍ SPOLEČNOSTI

Jednoduchá směna
Když měl jeden pravěký člověk pasourek navíc, ale chyběla mu sůl, a když jiný pravěký člověk měl více soli, než potřeboval, ale chyběl mu pasourek, vznikl prostor pro směnu. Tím, že si sůl a pasourek vyměnili, byli na tom nejlepší oboje.

Děba práce
Kdo věděl, jak snadno získat sůl, přestal se starat o výrobu pasouřku a v ušetřeném čase se věnoval dobývání soli. Na dobývání soli se specializoval a uměl ji získat tolik, že si vše ostatní opatřil směnou, a to v mnohem větším množství, než kdyby si vše musel opatřovat vlastními rukama. Nikdo se nesažl dělat vše, ale soustředil se jen na činnost, v níž je relativně nejlepší, a směňuje ji za vše ostatní.

Konkurence
Kdyby jen jeden člověk věděl, jak získat sůl, jistě by na tom mohl hodně vydělat. Ostatním by poskytoval ceněné zboží, nicméně nic by ho nenutilo, aby se ve své činnosti ztěžoval a aby se snažil uspokojovat zákazníky co nejlépe. Když ale existuje více výrobců soli, musí jí své zákazníky soutěžit. Konkurence každého motivuje k tomu, aby nabízel kvalitnější nebo levnější zboží a služby, tak jako v případě vývoje osobních počítačů.

VÝVOJ OSOBNÍCH POČÍTAČŮ

První osobní počítač se zkratkou „PC“ přivedla na trh firma IBM v roce 1981. Úplně první osobní počítač to však nebyl, v té době již totiž například firma Apple nabízel možná i lepší technické řešení. Proč tedy zvítězila „pišička“?

Firma Apple se spoléhá na drahy, patentově chráněný výzebek. Firma IBM naproti tomu nebránila, aby ostatní zkusili vyrobit něco podobného. Počítač byl postaven z levných a dostupných částí. A když mělo první PC u spotřebitelů úspěch, netrvalo dlouho a další firmy začaly vyrábět podobné přístroje. Soutěžily mezi sebou o přilnutí zákazníků a aby uspěly, musely nabízet vyšší výkon i nižší cenu. Brzy počítače od firmy Apple začaly prohrávat. K jak dramatickému rozvoji díky konkurenci došlo, ukazuje srovnání ceny i schopnosti dnešních počítačů z tehdejšími.

EKONOMICKÝ KOLOBĚH

SHRNUTÍ

- Tržní společnost je založená na soukromých vlastnických právech.
- V tržním systému dosahuje člověk svých cílů směnou.
- Klíčová slova:** směna, trh, vlastnická práva

OTÁZKY A ÚKOLY

- Napadají vás jiná pravidla hry, která je v životě třeba dodržovat, aby společnost lépe fungovala (viz řidiči na dálnici)?
- Vyjmenujte, co vaši rodiče vytvářejí sami ve svém zaměstnání. A co všechno si opatřují směnou?

⁸ ROD, A., SLINTÁKOVÁ, B., SVOBODA, M.. Dnešní finanční svět: školní atlas. Praha: Terra-klub, 2012, s. 6-8.